

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŠALPOS PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. I-675 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Sodra) duomenimis Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatyme (toliau – Įstatymas) nustatytas šalpos išmokas 2023 m. III ketv. gavo 61 900 asmenų, iš jų: šalpos neįgalumo pensijas – 44 874 asmenys, šalpos senatvės pensijas – 11 187 asmenys, šalpos našlaičių pensijas – 4 214 asmenų, šalpos kompensacijas – 1 613 asmenų, socialines pensijas – 12 asmenų. Vidutinė šalpos išmoka sudarė 248,51 eurų. Per 2023 m. I pusmetį šalpos išmokoms mokėti panaudota apie 92 mln. eurų, planuojama, kad visiems metams iš viso reikės daugiau nei 180 mln. eurų.

Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymo Nr. I-675 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) rengimo priežastys:

1. 2024 m. sausio 1 d. įsigalios Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymas, kuriuo įgyvendinama sisteminė negalios reforma. Pagal Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymą nuo 2024 m. sausio 1 d. Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos dalyvumo lygį nustatys: 1) asmenims iki pilnametystės, jeigu jie yra (buvo) draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu; 2) pilnamečiams asmenims. Taigi bus nustatomas ir darbingo amžiaus asmenų, ir asmenų, sukakusių Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatytą senatvės pensijos amžių (toliau – senatvės pensijos amžius) dalyvumo lygis.

Įsigaliojus Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymui, taip pat pasikeis šiuo metu teisės aktuose vartojamos sąvokos, pavyzdžiui, vietoj sąvokos „neįgalusis“ bus vartojama sąvoka „asmuo su negalia“, sąvokos „darbingumo lygis“ ir „specialiųjų poreikių lygis“ – „dalyvumo lygis“, sąvokos „specialusis poreikis“ – sąvoka „individualusis pagalbos poreikis“, sąvokos „netektas darbingumas“ – sąvoka „netektas dalyvumas“, sąvokos „neįgalumas“ – sąvoka „negalia“ ir kt.

Vadovaujantis Įstatymu šiuo metu skiriamos ir mokamos šalpos neįgalumo pensijos asmenims, netekusiems 45 proc. ir daugiau darbingumo, todėl Įstatymu nustatytą teisinį reguliavimą būtina suderinti su 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančiu Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymu, taip užtikrinant sklandų negalios reformos įgyvendinimą bei šalpos pensijų skyrimą ir mokėjimą teisę jas gauti turintiems asmenims.

2. įvertinus Įstatyme įtvirtintą teisinį reguliavimą, nustatyta, kad:

2.1. nustatytos skirtingos šalpos pensijų mokėjimo sąlygos, kurios yra diskriminacinės: jeigu šalpos pensija paskirta asmeniui, neįgalioju pripažintam iki 24 metų sukakties dienos (atskiris atvejais – iki 26 metų), šalpos pensija mokama nepaisant to, kad asmuo dirba ir yra privalomai draudžiamas valstybiniu pensijų socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymą, išskyrus asmenis, nurodytus Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 6 straipsnyje, o jeigu gavėjas neįgalioju pripažintas vėlesniame amžiuje, jam šalpos pensija nemokama, jeigu jis tampa privalomai valstybiniu pensijų socialiniu draudimu draudžiamu asmeniu. Tokios sąlygos nustatytos darant prielaidą, kad neįgalus nuo vaikystės asmuo negali ir iš viso negalės dirbti, tačiau Sodros pateikti duomenys rodo, kad apie 10 proc. tokių šalpos pensijų gavėjų dirba, todėl kiti, taip pat ir dirbantys, neįgalieji yra diskriminuojami, jiems neskiriant šalpos pensijos arba sustabdant paskirtos šalpos pensijos mokėjimą. Šiai problemai spręsti Lietuvos Respublikos Seimo narių iniciatyva Seime yra įregistruoti net keli įstatymų projektai (Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymo Nr. I-675 5, 7, 8 ir 15 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-284 ir Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymo Nr. I-675 7 straipsnio 2 dalies pripažinimo netekusia galios įstatymo projekto Nr. XIVP-2222), tačiau jų svarstymas atidėtas, kol Lietuvos Respublikos Vyriausybė Seimui pateiks savo siūlymus šalpos išmokų sistemai tobulinti;

2.2. šalpos neįgalumo pensija asmeniui, kuris neįgalioju pripažintas po 24 metų sukakties dienos (atskiris atvejais – po 26 metų), skiriama tik tuo atveju, jeigu jis yra netekęs 60 proc. ir daugiau darbingumo. Tai reiškia, kad 45-55 proc. darbingumo netekę asmenys, kurie pagal Lietuvos

Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą laikomi neįgaliaisiais, negauna jokios pensinės išmokos, jeigu neįgyja teisės gauti socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 52 straipsnyje nustatyta, kad valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės ir invalidumo pensijas;

2.3. nuo 2017 m. sausio 1 d. šalpos neįgalumo pensijų dydžiai buvo išdėstyti tolygiai kas 5 darbingumo lygio procentus. Iki tol šalpos pensijų dydžiai neįgaliesiems asmenims buvo suskirstyti į tris grupes: netekusiems 75-100 proc. darbingumo, netekusiems 60-70 proc. darbingumo ir netekusiems 45-55 proc. darbingumo. Dydžių nustatymo sistema buvo pakeista, siekiant glaudesnio ryšio su asmens darbingumo lygiu. Nuo 2020 m. nustatytos šalpos neįgalumo pensijos „grindys“ – 1 šalpos pensijų bazė ir šalpos pensijų dydžiai neįgaliais po 24 metų sukakties dienos (atskiris atvejais – po 26 metų) pripažintiems asmenims buvo nustatyti vienodo dydžio. Dėl to šalpos neįgalumo pensijų dydžių nustatymo mechanizmas tapo nesisteminis: šalpos neįgalumo pensijų dydžiai neįgaliais iki 24 metų sukakties dienos (atskiris atvejais – iki 26 metų) pripažintiems asmenims liko tokie patys, t. y. suskirstyti kas 5 darbingumo lygio proc., o asmenims, neįgaliais pripažintiems vėliau, nepaisant nustatyto darbingumo lygio pradėta mokėti 1 šalpos pensijų bazės dydžio pensija. Tiesa, nuo šių metų liepos 1 d. įsigaliojo Įstatymo pakeitimas (Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymo Nr. I-675 8 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1957), kuriuo buvo padidinti šalpos neįgalumo pensijų dydžiai 75-100 proc. darbingumo netekusiems asmenims, tačiau tai palietė tik sunkiausią negalią turinčius asmenis, lėmė dar didesnę šalpos neįgalumo pensijų dydžių diferenciaciją, bet iš esmės nepakeitė šalpos pensijų dydžių nustatymo logikos.

3. atsižvelgiant į Sodros, kuri nuo 2019 m. skiria ir moka Įstatyme nustatytas šalpos išmokas, pateiktus siūlymus, kuriais sprendžiami praktikoje iškylantys Įstatymo nuostatų taikymo sunkumai.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, parengtas Įstatymo projektas, kurio:

1. tikslai:

1.1. Įstatymu nustatytą teisinį reguliavimą suderinti su 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančiu Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymu;

1.2. panaikinti diskriminacines šalpos pensijų skyrimo ir mokėjimo sąlygas bei nepagrįstą šalpos negalios pensijų dydžių diferenciaciją;

1.3. užtikrinti sklandų Įstatymo nuostatų įgyvendinimą praktikoje.

2. uždaviniai:

2.1. atlikti techninio pobūdžio pakeitimus, siekiant sąvokas suderinti su vartojamomis Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme;

2.2. patikslinti koeficientus, kurie taikomi apskaičiuojant šalpos negalios pensijų dydžius;

2.3. praplėsti šalpos negalios pensijos gavėjų ratą;

2.4. atlikti tikslinamojo pobūdžio pakeitimus, įvertinus praktikoje kilusias Įstatymo įgyvendinimo problemas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Įstatymų projektus parengė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Pensijų grupė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

3.1. Vadovaujantis Įstatymu, asmenys, Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka pripažinti netekusiais 45 proc. ir daugiau darbingumo, atitinkantys kitas Įstatyme nustatytas sąlygas atitinkamai šalpos išmokai gauti, įgyja teisę gauti šalpos neįgalumo pensiją, šalpos našlaičių pensiją arba šalpos kompensaciją.

Įstatyme vartojamos tokios sąvokos kaip „neįgalumas“, „neįgalusis“, „netektas darbingumas“, „specialusis nuolatinės slaugos ar nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis“, „neįgaliojo aprūpintojas“.

3.2. atsižvelgiant į Įstatyme nustatytą reguliavimą, asmenims, neįgaliais pripažintiems po 24 metų sukakties dienos (atskiris atvejais – po 26 metų), neatitinkantiems Įstatymo 5 straipsnio 3 ar 4 punktuose nustatytų sąlygų, šalpos neįgalumo pensijos bei šalpos senatvės pensijos senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims skiriamos ir mokamos, jeigu šie asmenys nėra privalomai draudžiami valstybiniu pensijų socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymą, išskyrus asmenis, nurodytus Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 6 straipsnyje. Visiems kitiems šalpos išmokų gavėjams tokia šalpos išmokų skyrimo ir (ar) mokėjimo sąlyga netaikoma.

3.3. Asmenys, pirmą kartą asmeniu su negalia pripažinti po 24 metų sukakties dienos (atskiris atvejais – po 26 metų), teisę gauti šalpos neįgalumo pensiją įgyja tik tuo atveju, jeigu jie yra netekę 60 procentų ar daugiau darbingumo. Asmenims, neįgaliaisiais pripažintiems iki 24 metų sukakties dienos (atskiris atvejais – iki 26 metų), šalpos neįgalumo pensijos skiriamos netekus 45 procentų ar daugiau darbingumo. Tik netekus 60 procentų ir daugiau darbingumo skiriamos ir šalpos neįgalumo pensijos tėvams (įtėviams), globėjams ar rūpintojams, kurie ne mažiau kaip 15 metų slaugė namuose neįgalius asmenis, bei motinoms, išauginusioms penkis ar daugiau vaikų.

3.4. Įstatymo 8 straipsnyje nustatyti tokie šalpos neįgalumo pensijų dydžiai (žr. 1 lentelę):

1 lentelė

<i>Netekti darbingumo procentai</i>	<i>Pripažinti neįgaliais iki 24 m.</i>		<i>Pripažinti neįgaliais po 24 m.</i>		<i>Daugiavaikės motinos arba 15 m. neįgaluosius slauge asmenys</i>	
	<i>ŠPB* dalis</i>	<i>Dydis, EUR</i>	<i>ŠPB* dalis</i>	<i>Dydis, EUR</i>	<i>ŠPB* dalis</i>	<i>Dydis, EUR</i>
100 proc.	2,25	414,00	2	368,00	2	368,00
95 proc.	2,16	397,44	1,83	336,72	1,87	344,08
90 proc.	2,08	382,72	1,66	305,44	1,75	322,00
85 proc.	2	368,00	1,5	276,00	1,62	298,08
80 proc.	1,91	351,44	1,33	244,72	1,5	276,00
75 proc.	1,82	334,88	1,17	215,28	1,37	252,08
70 proc.	1,74	320,16	1	184,00	1,25	230,00
65 proc.	1,65	303,60	1	184,00	1,12	206,08
60 proc.	1,43	263,12	1	184,00	1	184,00
55 proc.	1,2	220,80	-	-	-	-
50 proc.	1	184,00	-	-	-	-
45 proc.	1	184,00	-	-	-	-

* Šalpos pensijų bazė.

3.5. Įstatymo 9 straipsnio 3 dalies 1 punkte nustatyta, kad teisę gauti šalpos našlaičių pensiją išlieka net ir įvaikinus mirusiojo vaikus (įvaikius), turinčius teisę gauti šalpos našlaičių pensiją.

3.6. Šalpos išmokos skiriamos ir mokamos nuo teisės gauti šalpos išmoką atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 6 mėnesius iki prašymo skirti šalpos išmoką gavimo šalpos išmokas mokančioje įstaigoje dienos (Įstatymo 16 straipsnio 1 dalis).

3.7. Asmenims, neįgaliais pripažintiems po 24 metų sukakties dienos (atskiris atvejais – po 26 metų), neatitinkantiems Įstatymo 5 straipsnio 3 ar 4 punktuose nustatytų sąlygų, ir senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, turintiems teisę į socialinio draudimo ar kitą pensiją ar pensijų išmoką, išskyrus asmenis, turinčius teisę į socialinio draudimo našlių pensiją ar vienišo asmens išmoką, kuri (jeigu asmuo turi teisę gauti daugiau negu vieną pensiją ar pensijų išmoką – bendra jų suma) kartu su pensijos priemoka yra mažesnė už šalpos pensiją, mokamas šalpos pensijos ir pensijos ar pensijų išmokos (jeigu asmuo turi teisę gauti daugiau negu vieną pensiją ar

pensijų išmoką – bendros jų sumos) kartu su pensijos priemoka skirtumas (Įstatymo 15 straipsnio 13¹ dalis). Visiems kitiems šalpos išmokų gavėjams šalpos išmoka skiriama, tik atsisakius jam priklausančios mažesnio dydžio socialinio draudimo ar kitos pensijos ar pensijų išmokos.

3.8. Pensijos priemoka mokama už praėjusį mėnesį, atsižvelgiant į už tą mėnesį priskaičiuotų pensijų sumą ir tą mėnesį galiojusį Lietuvos Respublikos socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuotą minimalių vartojimo poreikių dydį (MVPD) (Įstatymo 22⁴ straipsnio 3 dalis).

3.9. Teisė gauti šalpos išmoką nustatyta Lietuvos Respublikos piliečiams, tačiau nenustatyta jų šeimos nariams.

3.10. Didesnio dydžio šalpos negalios arba šalpos senatvės pensija skiriama tik motinoms, išauginusioms penkis ar daugiau vaikų, kai jos pripažįstamos asmenimis su negalia arba sukanka senatvės pensijos amžius.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma:

4.1. siekiant suderinti sąvokas su nuo 2024 m. sausio 1 d. Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme įsigaliosiančiomis naujomis sąvokomis („asmuo su negalia“, „dalyvumo lygis“, „netekto dalyvumo procentai“, „individualusis pagalbos poreikis“ ir kt.), atitinkamai siūloma keisti visus tuos Įstatymo straipsnius, kuriuose vartojamos sąvokos „neįgalusis“, „darbingumo lygis“, „asmuo, pripažintas nedarbingu ar iš dalies darbingu“, „netekto darbingumo procentai“, „specialusis nuolatinės slaugos poreikis“, „neįgaliojo aprūpintojas“.

Įstatymo projekte siūlomas naujas šalpos neįgalumo pensijos pavadinimas – šalpos negalios pensija, kartu nustatoma teisė šalpos negalios pensiją, šalpos našlaičių pensiją arba šalpos kompensaciją gauti asmenims, kuriems bus nustatytas atitinkamas dalyvumo lygis.

Siūlomi Įstatymo pakeitimai sudarys prielaidas užtikrinti sklandų negalios reformos įgyvendinimą.

4.2. Panaikinti nuostatą, kad teisė gauti šalpos našlaičių pensiją išlieka, net ir įvaikinus mirusiojo vaikus (reguliavimas būtų suvienodinamas su socialinio draudimo našlaičių pensijų mokėjimu).

4.3. Atsižvelgiant į tai, kad išmokų mokėjimo sustabdymo ir atnaujinimo tvarka turi būti reguliuojama įstatymu, siūloma nustatyti šalpos išmokų mokėjimo sustabdymo ir atnaujinimo tvarką tuo atveju, kai Lietuvos Respublikos gyventojų registre panaikinami asmens, kuriam paskirta šalpos išmoka, gyvenamosios vietos deklaravimo Lietuvos Respublikoje duomenys, o vėliau deklaravimas atnaujinamas (šiuo metu ši tvarka nustatyta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu). Tokiu būdu bus nustatytas įstatyminis pagrindas stabdyti išmokos mokėjimą minėtu atveju.

4.4. Siekiant suvienodinti socialinio draudimo pensijų ir šalpos išmokų permokų išskaitymo tvarką siūloma nustatyti, kad permokėta šalpos išmokos suma išskaičiuojama Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 21 straipsnio nustatyta tvarka. Taip pat nustatoma analogiška Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatyta šalpos išmokų mokėjimo sustabdymo, atnaujinimo bei išmokėjimo mirusio išmokos gavėjo įpėdiniams tvarka, kai įsiteisėjusiu teismo sprendimu šalpos išmokos gavėjas pripažintas nežinia kur esančiu arba gaunami duomenys apie aplinkybes, sudarančias pagrindą nuspręsti, kad šalpos išmokos gavėjas prarado teisę ją gauti. Vienoda, praktikoje jau taikoma skirtingų išmokų, kurias moka ta pati institucija (Sodra), permokų išskaitymo, išmokų sustabdymo bei neišmokėtų sumų išmokėjimo mirusio išmokų gavėjo įpėdiniams tvarka užtikrins sklandesnį institucijos darbą ir sumažins administracinę naštą.

4.5. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu Lietuvos Respublikos Seime svarstomame Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo Nr. I-549 1, 2, 5, 6, 10, 13, 20, 23, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 58, 59 straipsnių, III skyriaus ir Įstatymo 3 ir 6 priedų pakeitimo įstatymo projekte Nr. XIVP-3193 siūloma atkurti iki 2018 m. sausio 1 d. galiojusią socialinio draudimo pensijų skyrimo

už praėjusį laiką tvarką, t. y. pensijas skirti ir mokėti ne daugiau kaip už 12 mėnesių nuo kreipimosi gauti pensiją dienos (vietoj dabar nustatytų 6 mėnesių), atitinkamą skyrimo terminą siūloma nustatyti ir šalpos išmokoms. Tokiu būdu bus sudarytos teisinės prielaidos šalpos išmokas mokėti už 12 mėnesių, kai asmuo praleidžia kreipimosi dėl išmokos skyrimo terminą, suvienodinta socialinio draudimo pensijų ir šalpos išmokų skyrimo už praėjusį laiką tvarka.

4.6. Atsižvelgiant į tai, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatymu visi socialinės paramos išmokų baziniai dydžiai (bazinė socialinė išmoka, valstybės remiamos pajamos, šalpos pensijų bazė, tikslinių kompensacijų bazė) susieti su praėjusių metų MVPD, siūloma nustatyti, kad ir pensijos priemoka apskaičiuojama, atsižvelgiant į praėjusiais metais galiojusį MVPD. Įgyvendinus siūlymą visi socialinės paramos išmokų baziniai rodikliai turės tą patį atskaitos tašką – praėjusių metų MVPD, kartu toks pakeitimas leis tiksliau planuoti valstybės biudžeto lėšų poreikį pensijų priemokoms mokėti.

4.7. Atlikti redakcinio ir tikslinamojo pobūdžio pakeitimus (tikslinamos Įstatymo 2 straipsnyje apibrėžtos sąvokos, 7 straipsnio 1 dalis, 9 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 12 straipsnio 2 punktas, atsisakoma Įstatymo 21 straipsnio apie šalpos pensijų, paskirtų iki 2004 m. balandžio 1 d., už invalidų slaugą namuose, mokėjimą, nes Sodros duomenimis šių pensijų gavėjų nebėra, tikslinami šalpos išmokų mokėjimo sustabdymo/atnaujinimo terminai).

4.8. Atsisakyti Įstatymo 19-20 straipsnių, kuriuose nustatytas invalidais iki 2005 m. liepos 1 d. pripažintų asmenų teisių išsaugojimas, kadangi, praėjus daugiau nei 18 metų nuo to laiko, kai invalidais asmenys nebėra pripažinti, nuostatos dėl šalpos išmokų skyrimo tokiems asmenims tapo nebeaktualios, o paskirtų šalpos išmokų mokėjimo tęstinumas užtikrinamas Įstatymo projekto 3 straipsnio nuostatomis.

4.9. Panaikinti Įstatymo nuostatą, kad asmenims, neįgaliais pripažintiems po 24 metų sukakties dienos (atskirais atvejais – po 26 metų), neatitinkantiems Įstatymo 5 straipsnio 3 ar 4 punktuose nustatytų sąlygų, šalpos neįgalumo pensijos bei šalpos senatvės pensijos senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims skiriamos ir mokamos, jeigu šie asmenys nėra privalomai draudžiami valstybiniu pensijų socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymą, išskyrus asmenis, nurodytus Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 6 straipsnyje. Šiuo siūlymu siekiama visiems šalpos išmokų gavėjams sudaryti vienodas galimybes dirbti, neprarandant teisės gauti atitinkamą šalpos išmoką, skatinti asmenų su negalia integraciją į darbo rinką.

4.10. Teisę gauti šalpos negalios pensiją nustatyti tiems asmenims, kurie asmenimis su negalia pripažinti po 24 metų sukakties dienos (atskirais atvejais – po 26 metų), ir yra netekę 45-55 proc. ar daugiau dalyvumo (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – darbingumo), taip pat 45-55 proc. dalyvumo (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – darbingumo) netekusiems tėvams (įtėviams), globėjams ar rūpintojams, kurie ne mažiau kaip 15 metų slaugė namuose neįgalius asmenis, bei motinoms, išauginusioms penkis ar daugiau vaikų. Šiuo siūlymu bus užtikrinta visų asmenų su negalia konstitucinė teisė gauti invalidumo pensijas.

4.11. Siūloma nustatyti tokius šalpos negalios pensijos dydžius (žr. 2 lentelę):

2 lentelė

<i>Netekti dalyvumo procentai</i>	<i>Pripažinti neįgaliais iki 24 m.</i>		<i>Pripažinti neįgaliais po 24 m.</i>		<i>Daugiavaikės motinos arba 15 m. neįgaliuosius slauge asmenys</i>	
	ŠPB* dalis	Dydis, EUR	ŠPB* dalis	Dydis, EUR	ŠPB* dalis	Dydis, EUR
100 proc.	2,25	443,25	2	394,00	2,25	443,25
95 proc.	2,16	425,52	1,91	376,27	2,16	425,52
90 proc.	2,08	409,76	1,82	358,54	2,08	409,76
85 proc.	2	394,00	1,73	340,81	2	394,00

80 proc.	1,91	376,27	1,64	323,08	1,91	376,27
75 proc.	1,82	358,54	1,55	305,35	1,82	358,54
70 proc.	1,74	342,78	1,46	287,62	1,74	342,78
65 proc.	1,65	325,05	1,37	269,89	1,65	325,05
60 proc.	1,56	307,32	1,28	252,16	1,56	307,32
55 proc.	1,47	289,59	1,19	234,43	1,47	289,59
50 proc.	1,38	271,86	1,10	216,70	1,38	271,86
45 proc.	1,29	254,13	1	197,00	1,29	254,13

* Šalpos pensijų bazė.

Dėl pasikeitusių šalpos negalios pensijos koeficientų šalpos pensija asmenims, neįgaliais pripažintiems iki 24 metų (atskiris atvejais – iki 26 metų), netekusiems 45-60 proc. dalyvumo (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – darbingumo) **didės nuo 25 iki 74 eurų** (priklausomai nuo nustatyto dalyvumo lygio); asmenims, neįgaliais pripažintiems po 24 metų (atskiris atvejais – po 26 metų), netekusiems 60 proc. ir daugiau dalyvumo (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – darbingumo) **didės nuo 15 iki 90 eurų** (priklausomai nuo nustatyto dalyvumo lygio); 60 proc. ir daugiau dalyvumo (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – darbingumo) netekusiems tėvams (įtėviams), globėjams ar rūpintojams, kurie ne mažiau kaip 15 metų slaugė namuose neįgalius asmenis, bei motinoms, išauginusioms penkis ar daugiau vaikų – **nuo 49 iki 110 eurų**.

4.12. Nustatyti, kad asmenims, turintiems teisę į pensiją ar pensijų išmoką, kuri yra mažesnė už šalpos negalios pensiją, šalpos senatvės pensiją, šalpos našlaičių pensiją arba šalpos kompensaciją, mokamas atitinkamos šalpos išmokos ir pensijos ar pensijų išmokos skirtumas. Tokiu būdu bus realizuojamos asmenų su negalia socialinio draudimo sistemoje įgytos teisės, jiems mokant pensijas iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų bei atitinkamai taupomos valstybės biudžeto lėšos.

4.13. Nustatyti, kad šalpos negalios arba šalpos senatvės pensijos skiriamos tėvams (įtėviams), išauginusiems penkis ar daugiau vaikų. Šiuo metu tokia teisė nustatyta tik motinai. Ši pensija būtų mokama tik vienam asmeniui (taip pat kaip dabar nustatyta mokėjimo tvarka neįgalius asmenis 15 metų slaugiusiems asmenims). Tokiu būdu bus užtikrintos lygios teisės tėvui ir motinai, neįgijusiems reikalaujamo stažo socialinio draudimo pensijai gauti, pasinaudoti teise gauti didesnio dydžio šalpos pensiją.

4.14. Nustatyti, kad teisę gauti šalpos išmoką turi Lietuvos Respublikos piliečių šeimos nariai, kuriems išduoti dokumentai, patvirtinantys ar suteikiantys teisę gyventi Lietuvos Respublikoje. Tokiu būdu bus panaikinta Lietuvos Respublikos piliečių šeimas diskriminuojanti situacija, kuri susidarė po to, kai į Įstatymą buvo perkelta 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/54/ES dėl priemonių, kad darbuotojai galėtų lengviau naudotis laisvo darbuotojų judėjimo teisėmis.

4.15. Atsižvelgiant į tai, kad asmeniui, namuose slaugiusiam kelis asmenis, skiriama ir mokama tik viena šalpos kompensacija (Įstatymo 13 straipsnio 3 dalis), analogišką nuostatą taikyti ir skiriant bei mokant šalpos negalios arba šalpos senatvės pensiją neįgaliuosius slaugiusiems asmenims. Toks reguliavimas grindžiamas tuo, kad šalpos išmoka skiriama ne dėl to, kad asmuo slaugė asmenis (t. y. ne už slaugomus asmenis), o kaip valstybės parama asmeniui, kuris neįgijo reikalaujamo darbo stažo socialinio draudimo pensijai gauti senatvės arba negalios atveju, kuri yra didesnio dydžio dėl to, kad darbo stažo neįgijimo priežastis yra objektyvi.

4.16. Nustatyti, kad šalpos išmokos neskiriamos ir nemokamos asmenims, kurie perkėlė savo Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fonde įgytas pensines teises, suteikiančias teisę gauti socialinio draudimo pensiją, į Europos Sąjungos institucijų pensijų sistemą pagal Lietuvos Respublikos Europos Sąjungos institucijų darbuotojų ir Europos Parlamento narių pensinių teisių išsaugojimo ir perkėlimo įstatymą. Šalpos išmokų skyrimas asmenims, perkėlusiais savo pensines teises į Europos Sąjungos institucijų pensijų sistemą, prieštarautų Įstatymo tikslui – užtikrinti minimalias pajamas asmenims, senatvės ar negalios atvejais neįgijusiems teisės į

socialinio draudimo ar kitas pensijas ar pensijų išmokas, arba gaunantiems mažesnio dydžio išmokas. Šiuo metu šalpos išmokų gavėjų, perkėlusių savo pensines teises į Europos Sąjungos institucijų pensijų sistemą, nėra.

4.17. Nustatyti, kad įstatymas įsigalioja 2024 m. sausio 1 d.

4.18. Siekiant užtikrinti sklandų priimto įstatymo įgyvendinimą, siūloma nustatyti priimto įstatymo taikymo nuostatas:

4.18.1. asmenims vietoje iki 2023 m. gruodžio 31 d. paskirtų šalpos neįgalumo pensijų be atskiro asmens prašymo ne vėliau kaip iki 2024 m. birželio 30 d., kartu išmokant nuo 2024 m. sausio 1 d. susidariusias šalpos pensijų nepriemokas, pradedamos mokėti pakeistame Šalpos pensijų įstatyme nustatyto dydžio šalpos negalios pensijos, išskyrus asmenis, iki 2005 m. birželio 30 d. pripažintus invalidais, kuriems mokamos iki 2023 m. gruodžio 31 d. mokėtos šalpos neįgalumo pensijos dydžio šalpos negalios pensijos.

4.18.2. asmenims, kurie teisę gauti šalpos neįgalumo pensiją įgijo iki 2023 m. gruodžio 31 d., tačiau dėl jos skyrimo kreipėsi įsigaliojus šiam įstatymui, skiriama ir už laikotarpį iki 2023 m. gruodžio 31 d. bei laikotarpiu nuo pakeisto įstatymo įsigaliojimo iki šalpos negalios pensijos perskaičiavimo Įstatymo projekto 3 straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka mokama iki pakeisto įstatymo įsigaliojimo nustatyto šalpos neįgalumo pensijos dydžio šalpos negalios pensija.

4.18.3. asmenims, įgijusiems teisę į šalpos negalios pensijas pakeistam įstatymui įsigaliojus, šalpos negalios pensijos skiriamos ir iki jų perskaičiavimo Įstatymo projekto 3 straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka mokamos pagal iki 2023 m. gruodžio 31 d. galiojusio Įstatymo 8 straipsnio 2–4 dalyse nustatytus šalpos neįgalumo pensijų dydžius.

4.18.4. šalpos negalios pensijas asmenims, nurodytiems pakeisto įstatymo 5 straipsnio 2 ir 3 punktuose, netekusiems 45-60 procentų dalyvumo (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – darbingumo), 5 straipsnio 4 ir 5 punktuose, netekusiems 60-100 procentų dalyvumo (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – darbingumo), ir 5 straipsnio 6 punkte, netekusiems 60-95 procentų dalyvumo (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – darbingumo), Sodra perskaičiuoja pagal nauja redakcija Įstatymo projektu dėstomo įstatymo 8 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytus dydžius ir pradeda mokėti ne vėliau kaip iki 2024 m. birželio 30 d., kartu išmokant šalpos negalios pensijos nepriemoką, susidariusią nuo dienos, nuo kurios paskirta šalpos negalios pensija, bet ne anksčiau nei nuo 2024 m. sausio 1 d.

4.18.5. asmenims, nurodytiems pakeisto įstatymo 5 straipsnio 4-6 punktuose, netekusiems 45-55 procentų dalyvumo (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – darbingumo) šalpos negalios pensija skiriama nuo teisės ją gauti atsiradimo dienos, tačiau ne anksčiau kaip nuo 2024 m. sausio 1 d., ir pradedama mokėti ne vėliau kaip iki 2024 m. birželio 30 d., kartu išmokant šalpos negalios išmokos nepriemoką, susidariusią nuo dienos, nuo kurios paskirta šalpos negalios pensija.

4.18.6. Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaiga (įstaigos) be atskiro asmens prašymo ne vėliau kaip iki 2024 m. birželio 30 d. atnaujina vadovaujantis iki 2023 m. gruodžio 31 d. galiojusia Įstatymo 15 straipsnio 14 dalimi sustabdytų šalpos neįgalumo ir šalpos senatvės pensijų mokėjimą asmenims, atitinkantiems nauja redakcija dėstomame įstatyme nustatytas sąlygas šalpos negalios ar šalpos senatvės pensijai gauti, kartu išmokėdama nuo 2024 m. sausio 1 d. susidariusias šalpos pensijų nepriemokas.

4.18.7. iki pakeisto įstatymo įsigaliojimo įvaikintiems šalpos našlaičių pensijų gavėjams paskirtų šalpos našlaičių pensijų mokėjimas tęsiamas po 2024 m. sausio 1 d. iki šių pensijų mokėjimo termino pabaigos, nepaisant to, kad šie asmenys yra įvaikinti.

4.18.8. pakeisto įstatymo 15 straipsnio 16 ir 17 dalių nuostatos asmenims, nenurodytiems pakeisto įstatymo 5 straipsnio 6 punkte ir 6 straipsnyje, pradedamos taikyti ne vėliau kaip 2024 m. birželio 30 d. Teikiant paraiškas finansavimui šalpos išmokoms mokėti 2024 metais, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įvertina taikant šią dalį susidariusias iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto išmokėtas šalpos išmokų permokas už laikotarpį nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2024 m. birželio 30 d.

4.18.9. asmenims, kurie teisę gauti šalpos išmoką įgijo iki 2023 m. gruodžio 31 d., tačiau dėl jos skyrimo kreipėsi įsigaliojus pakeistam įstatymui, šalpos išmokos skiriamos ir mokamos nauja redakcija išdėstyto įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka.

4.18.10. jeigu senatvės pensijos amžių sukakusiam asmeniui, kuriam iki šio įstatymo įsigaliojimo šalpos neįgalumo arba šalpos našlaičių pensijos mokėjimas buvo pratęstas iki gyvos galvos, įsigaliojus šiam įstatymui nustatomas dalyvumo lygis ir jis netenka teisės gauti šalpos negalios arba šalpos našlaičių pensiją arba įgyja teisę gauti mažesnio dydžio šalpos negalios pensiją, jam toliau mokama iki dalyvumo lygio nustatymo paskirtos ir mokėtos šalpos negalios arba šalpos našlaičių pensijos dydžio atitinkamai šalpos negalios arba šalpos našlaičių pensija.

4.18.11. jeigu iki 2005 m. birželio 30 d. invalidu pripažintam šalpos negalios pensijos gavėjui įsigaliojus šiam įstatymui nustatomas dalyvumo lygis ir jis netenka teisės gauti šalpos negalios pensiją arba įgyja teisę gauti mažesnio dydžio šalpos negalios pensiją, jam toliau mokama iki dalyvumo lygio nustatymo paskirtos šalpos negalios pensijos dydžio šalpos negalios pensija.

4.18.12. Iki šio įstatymo įsigaliojimo pradėtos šalpos išmokų skyrimo arba mokėjimo atnaujinimo procedūros baigiamos pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusias Šalpos išmokų įstatymo nuostatas.

4.18.13. kituose teisės aktuose vartojama sąvoka „šalpos neįgalumo pensija“ tolygi sąvokai „šalpos negalios pensija“.

Laukiami rezultatai

Siūlomi Įstatymo pakeitimai sudarys prielaidas užtikrinti sklandų negalios reformos įgyvendinimą, visiems šalpos išmokų gavėjams bus sudarytos vienodos galimybės dirbti, neprarandant teisės gauti atitinkamą šalpos išmoką, skatinama asmenų su negalia integracija į darbo rinką, bus užtikrinta visų asmenų su negalia konstitucinė teisė gauti negalios pensijas, panaikintas diskriminacinis šalpos negalios pensijų dydžių nustatymo mechanizmas.

Rodikliai, pagal kuriuos bus stebimas sprendimo įgyvendinimas

Prognozuojama, kad įsigaliojus siūlomiems Įstatymo pakeitimams, į šalpos išmokų sistemą ateis apie 5 000 naujų šalpos išmokų gavėjų.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymą, bus išspręstos šio aiškinamojo rašto 1 punkte nurodytos problemos. Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

Atlikus Įstatymo projekto antikorupcinį vertinimą, korupcijos rizika nenustatyta.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir verslo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatyme, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatyme ir Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme vartojama sąvoka „šalpos neįgalumo pensija“. Atsižvelgiant į tai, kad, vadovaujantis Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“, 140 punktu, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, jog kituose teisės aktuose vartojama

sąvoka „šalpos neįgalumo pensija“ atitinka sąvoką „šalpos negalios pensija“, šiuo metu poreikio keisti nurodytus įstatymus nėra. Ateityje, keičiant nurodytus įstatymus, juose vartojamos sąvokos bus atitinkamai patikslintos.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekte sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymu jau įgyvendintos 2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 2001/55/EB dėl minimalių normų suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam jų srautui ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimant tokius asmenis ir atsakant už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą, 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/54/ES dėl priemonių, kad darbuotojai galėtų lengviau naudotis laisvo darbuotojų judėjimo teisėmis bei 2021 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2021/1883 dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo siekiant dirbti aukštos kvalifikacijos darbą sąlygų, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2009/50/EB, tačiau atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projektu Įstatymas dėstomas nauja redakcija, kartu teikiamos Įstatymo projekto ir nurodytų direktyvų atitikties lentelės, kurios paskelbtos ir Lietuvos narystės ES informacinėje sistemoje (LINESIS).

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projektu siūlomiems pakeitimams įgyvendinti iki 2023 m. gruodžio 31 d.:

12.1. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės parengti ir socialinės apsaugos ir darbo ministras priimti:

12.1.1. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. gruodžio 27 d. įsakymo Nr. A1-759 „Dėl Šalpos išmokų skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimą;

12.1.2. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gegužės 2 d. įsakymo Nr. A1-211 „Dėl Šalpos neįgalumo pensijų, šalpos senatvės pensijų, šalpos kompensacijų ir tikslinių kompensacijų skyrimo ir mokėjimo vadovaujantis Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentais tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimą;

12.1.3. pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. gruodžio 21 d. įsakymą Nr. A1-748 „Dėl Šalpos išmokų ataskaitų formų pildymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

12.2. Sodra turės parengti ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorius priimti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. sausio 20 d. įsakymo Nr. V-21 „Dėl prašymų pensijoms ir kompensacijoms skirti ir mokėti pavyzdinių formų patvirtinimo“ pakeitimą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Numatomas lėšų poreikis priimto įstatymo nuostatomis įgyvendinti 2024 m.:

- šalpos negalios pensijoms mokėti senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, kuriems būtų nustatytas dalyvumo lygis – apie 0,7 mln. eurų iš valstybės biudžeto. Lėšų poreikis paskaičiuotas, darant prielaidą, kad apie 10 proc. šalpos senatvės pensijos gavėjų (daugiau nei 1 000 asmenų) įgis teisę gauti didesnio dydžio šalpos negalios pensiją;
- šalpos negalios pensijoms asmenims, kurie asmenimis su negalia pripažinti po 24 metų sukakties dienos (atskiris atvejais – po 26 metų), ir yra netekę 45-55 proc. ar daugiau dalyvumo (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – darbingumo) mokėti – apie 7,8 mln. eurų iš valstybės biudžeto, darant prielaidą, kad į šalpos pensijų sistemą ateis apie 3 000 naujų gavėjų;
- šalpos pensijoms mokėti nepaisant to, kad jų gavėjai dirba – apie 5,7 mln. eurų iš valstybės biudžeto, darant prielaidą, kad papildomai apie 1 900 asmenų įgytų teisę gauti šalpos negalios arba šalpos senatvės pensiją;
- didesnio dydžio šalpos negalios pensijoms mokėti – apie 8,7 mln. eurų iš valstybės biudžeto. Dėl koeficientų tikslinimo didesnio dydžio šalpos negalios pensijas gaus apie 13 000 asmenų;
- šalpos išmokoms Lietuvos Respublikos piliečių šeimos nariams mokėti – prognozuojamas maksimalus poreikis būtų apie 0,9 mln. eurų, nes yra apie 400 senatvės pensijos amžių sukakusių asmenų, turinčių laikinus leidimus gyventi Lietuvoje Respublikoje šeimos susijungimo pagrindu (Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis), tačiau įvertinus tai, kad dalis jų gauna didesnio dydžio nei šalpos senatvės pensija užsienio valstybių pensijas, o gaunantiems mažesnio dydžio užsienio valstybių pensijas, būtų mokamas tik skirtumas iki šalpos pensijos dydžio, realus valstybės biudžeto lėšų poreikis būtų ženkliai mažesnis;
- socialinio draudimo pensijoms mokėti, nustatius mokėjimo tvarką, pagal kurią asmenims, įgijusiems teisę gauti mažesnio dydžio socialinio draudimo pensiją, būtų mokama šios pensijos ir šalpos pensijos skirtumas – apie 3,8 mln. eurų, iš jų: 1,7 mln. eurų iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ir 2,1 mln. eurų iš valstybės biudžeto. Atitinkamai būtų sutaupyta apie 3,8 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų šalpos išmokoms mokėti;
- pensijų priemokas apskaičiuoti vertinant praėjusiųjų metų MVPD – būtų sutaupyta apie 20,5 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų.

Iš viso 2024 m. priimto įstatymo nuostatomis įgyvendinti papildomai reikės apie 19 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų šalpos išmokoms mokėti, 2,1 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų bendrajai socialinio draudimo pensijos daliai mokėti ir 1,7 mln. eurų iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto. 2025-2026 m. kasmet reikės apie 20 mln. eurų iš valstybės biudžeto šalpos išmokoms mokėti, apie 2 mln. eurų iš valstybės biudžeto bendrajai socialinio draudimo pensijos daliai mokėti ir apie 2 mln. eurų iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, nevertinant šalpos pensijų bazės ir socialinio draudimo pensijų indeksavimo. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad įgyvendinant Įstatymo projekto siūlymą pensijų priemokas apskaičiuoti vertinant praėjusiųjų metų MVPD prognozuojamas 20,5 mln. eurų sutaupymas, papildomas valstybės biudžeto lėšų poreikis šalpos išmokoms mokėti būtų dengiamas sutaupytais valstybės biudžeto lėšomis pensijų priemokoms mokėti ir galutiniame rezultate papildomas valstybės biudžeto lėšų poreikis neprognozuojamas.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“, yra „šalpos negalios pensija“, „šalpos našlaičių pensija“, „šalpos kompensacija“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Atsižvelgiant į tai, kad, pirma, Įstatymo projektu įgyvendinamas Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1722, įsigaliosiantis 2024 m. sausio 1 d., kuriuo įgyvendinama sisteminė negalios reforma, antra, sprendžiami skubūs klausimai, nes laiku nepriėmus įstatymo gali sutrikti sprendimų dėl šalpos išmokų skyrimo priėmimas, o tai turėtų didelę neigiamą įtaką socialiai pažeidžiamų asmenų teisėms ir teisėtiems interesams, prašoma Lietuvos Respublikos Seimą svarstyti Įstatymo projektą skubos tvarka.